СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК LI. Ч. 35. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 23-го лютого 1943. No. 35. Jersey City, N. J., Tuesday, February 23, 1943. VOL. LI.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЧАСИ ВАШИНГТОНА І ТЕПЕРІШНІ — ТЕМОЮ РІЖНИХ СВЯТОЧНИХ ПРОМОВ

НЮ ЙОРК. — З способів святкування Дня Вашингтона, як це було в Ню Йорку в неділю, себто на передодні свята, можна вносити, що цього року назагал громадянство є заставлене війною глибше вдуматися в те, що осягнув Вашингтон та яким способом і при чиїй помочі.

Громадянська відповідальність і політичне обеднання.

Д-р Гері Емерсон Фосдик є тої думки, що Вашингтон намагався створити те, що й ми сьогодня: нову і далеко ширшу громадянську відповідальність, як і політичну єдність. Ріжниця тепер головно у тому, що ми вже ломимо собі голову не тільки над національною єдністю, але над обеднанням цілого світа. Найбільшим нашим нещастям є таки егоїзм, а далі ті, що постійно повтарюють: „Що то буде з нами? Куди ми зайшли?

В демократії кожний відповідає.

В диктатурах одиниця не є відповідальна за злочинства і несправедливости тирана. Та в демократії вся влада походить від Бога через нарід, що вибирає своїх представників. Ось тому в демократії кожний є відповідальний за злочини нації. І кожний буде караний за поведення загалу, казав монсіньор Вилйем А. Сколі, проповідуючи в катедрі св. Патрика.

Звичайний нарід заключить ще найкращий мир.

О. д-р Гаролд А. Кокборн не має довіря до державних мужів, коли іде про таку справу, як справедливий мир у світі. Каже, що той мир, що наступить по цій війні, повинен бути вироблений звичайними людьми, а не державними мужами. Для такого мира, казав він, треба щось більше, ніж звичайного розуму. Треба — Бога, бо Бог є підпорою демократії, казав він далі. Усуньте Бога, то буде те, що діється в диктатурах, що сталось з Німеччиною.

ПІМСТИЛИ НЕГАЙНО ВТРАЧЕНУ СУБМАРИНУ.

ВАШИНГТОН. — Комунікат маринарки подає, що американці втратили субмарину „Арґонот", що мала біля сто осіб залоги: офіцирів і моряків. Мала 2,170 тон поємности і була вживана головно до закладання мін. Надіються, що вона зістала затоплена десь на Пацифіку біля Ню Бритен. Як тільки американська команда дізналась про цю втрату, відразу пімщено її затопленням двох японських транспортових кораблів.

Рівночасно подано в комунікаті теж і про те, що ворогови вдалось на водах біля Соломонських островів затопити американський контрторпедовець. Коли іде про втрату субмарини, то це є шеста така американська втрата від початку вибуху війни, а четверта на Пацифіку.

КОНФЛІКТ ЮНІЇ МУЗИКАНТІВ З ФІЛЬГАРМОНІЄЮ

НЮ ЙОРК. — В наступному році готов Ню Йорк не чути концертів славної Нюйорської Фільгармонії. Відділ 802 Юнії Музикантів, до якого належать музиканти, що грають у Фільгармонічній Оркестрі, домагаються від Фільгармонічного Товариства підписання контракту на 30 тижнів праці в наступному році, як теж 15 процентової підвишки. Фільгармонійне Товариство хоче знову знизити працю до 24 тижнів і платити далі ту саму платню, яку музиканти досі діставали. Крім цього є ще тертя через усунення 15 музикантів, що їх усунув Артур Родзінскі, що мав би диригувати фільгармонічними концертами в наступнім році. Напруження є того роду, що Фільгармонічне Товариство готово зрезигнувати з концертів, бо не має відповідних фондів. Та домагання музикантів теж слушні.

ЩОБИ ВИКОРІНИТИ АБСЕНТОВАННЯ.

БОФАЛО. — „Обєднані — атакуємо" — це був клич великої демонстрації, влаштованої в ділі боротьби з абсентуванням у воєнній індустрії та придбанням 60 тисяч нових робітників для праці у цій промисловости. Зокрема демонстрація мала ще на цілі дістати для цеї праці 30 тисяч жінок. Парада тягнулась три милі, була дуже добре заарнжована. На вічу, влаштованім з того приводу, підкреслено, що в Америці нема потреби заведення примусової рекрутації, як говорила миссис Анна М. Розенберг, стейтова директорка Комісії Людської Сили. Усе те можна осягнути добровільною акцією, звичайною пропагандою. Від часу Перл Гарбор так є, що люди самі зголошуються добровільно до такої праці. Знову єпископ Дофі клав у надісланім листі головну вагу у цій проблемі на те, щоби викликувати у людей почуття відповідальности за те заняття, в якому хтось працює. Ось таке почуття, писав єпископ, є основою християнської етики.

В параді взяли участь теж і чотири герої з Бофало, що на той час дістали відпустку з воєнної служби.

З Споживчих Консерв Призначено Половину для Цивільного Населення, Решта для Армії й Аліянтів

ВАШИНГТОН. — Воєнні запотребовання в поживі зросли до того ступня, що уряд змушений взятись щодо поживи за драстичніше пайкування, як він сам цього надіявся. Ось так треба розуміти ті приписи, що входять в життя з днем 1. березня, коли то цивільне населення буде обмежене в закупні консервової поживи пайкуванням. До цього часу, як знаємо, цеї поживи взагалі не буде можна набути, бо переводиться відповідний інвентар та приготовляються ті друки, що є потрібні, щоби пайкування перейшло гладко. До 1. березня треба кожному набути теж нову пайкову книжечку, себто книжечку ч. 2.

Новий розпорядок означає, що на протязі найближчих 19 місяців зможе кожний з нас закупити собі споживчих консерв трохи менше як половину того, що закуповував в часі від вересня 1941 до вересня 1942. Очевидно, що цей обрахунок є загальний і кожний дістане те, що припадає пересічно на людину з того, що в тому часі сконсумовано в цілій Америці. На кожний місяць буде призначено 48 пойнтів. В практиці це виглядатиме ріжно, бо не за кожну споживчу консерву відтинається однакову скількість пойнтів. Наприклад: за одну бляшанку помідорів відітнуть можливо стільки пойнтів, що за 16 бляшанок квасної капусти. Усі ті потреби будуть точно вияснені й кожний буде знати, що він може дістати місячно за своїх 48 пойнтів. Вибір буде залежати від нас самих. Захочемо дістати таке, чого мало, то за те треба буде давати більше пойнтів. Знову як хтось вдоволиться артикулом, якого є подостатком, то дістане його більше і за менше пойнтів. Усі ті вияснення передаються тепер постійно через радіо. Про них буде писатись теж і в часописах. Одно певне, що для кожного стане. Для цивільного населення призначено по кінець вересня 1944 року 254,000,000 споживчих консерв.

ТИМОШЕНКО МАВ БИ ЗАМІНИТИ ЛІТВІНОВА

ВАШИНГТОН. — Вашингтонський колюмніст Пірсон заповів через радіо, що в скорому часі наступить сензаційна зміна в советському дипломатичному представництві: на місце Літвінова, теперішнього советського амбасадора, має прийти маршал Тимошенко, советський воєнний герой.

Корнійчук Виступає Проти Польських Претенсій на Українські Землі

МОСКВА. — Олександер Корнійчук, український письменник і член українського совету, виступив у часописі „Радянська Україна" з критикою польських претенсій на західно-українські землі. Він каже, що ці претенсії, підношені польськими утікачами в Британії, мають на цілі розбити англійсько-советсько-американську коаліцію та привернути на західній Україні панування шляхти. Він каже, що історія польської політики супроти українців є ганебна. польські політики навіть не признали ще, що український народ існує.

СІКОРСКІ ЗАКИДУЄ РОСІЇ ПОЛІТИЧНІ МАХІНАЦІЇ В „ЦЕНТРАЛЬНІЙ І СХІДНІЙ ПОЛЬЩІ"

ЛОНДОН. — Генерал Владислав Сікорскі, польський премієр міністрів, кинув підчас розмови з британськими й американськими ґазетярами публичне обвинувачення, що російський уряд спускає „в центральній і східній Польщі" парашутистів, нібито для піддержки партизанів, а на ділі для політичної роботи, бо для формовання большевицьких осередків.

При тій нагоді Сікорскі виступив з арґументами для задержання старих польсько-советських границь. Мовляв, ці границі мають велике значіння для Польщі, бо вони відсувають польську границю далеко від Варшави, а кромі того забезпечують Польщі посідання важних для неї нафтових теренів.

ФІНЛЯНДІЯ ГОТОВА ДО СЕПАРАТНОГО МИРА

СТОКГОЛЬМ. — Заграничні ґазетярі згідно стверджують, що Фінляндія вже готова переговорювати з Росією за сепаратний мир.

Одною з перших трудностей буде найти відповідного посередника в цих переговорах. Зогляду на те, що ні Америка ні Британія не захочуть бути посередниками, фінський уряд буде просити за посередництво Швецію, а як вона не згодиться, то папу.

СУДЯТЬ НАЦИСТІВСЬКОГО ШПИГУНА

ПЕОРІЯ (Південна Африка). — Тут поставлено на суд як шпигуна Сидні Робія Лібрандта, націстичного лідера, котрого спущено було з німецького літака для підбехтування револьти серед готентотів, що працюють у діяментових копальнях. Йому грозить кара смерти.

ГОСТЯ В БІЛОМУ ДОМІ.—Пані Чіянг Кай-Шек, дружина китайського головного команданта, була в Вашингтоні гостею президента Рузвелта в Білому Домі. На світлині: її витає президент на двірці в Вашингтоні.

НІМЦІ ЗАХОПИЛИ ВІД АЛІЯНТІВ ВАЖНИЙ ПРОВАЛ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Німецькі панцирні й піхота захопили сконцентрованою атакою провал Касерін, що лежить у Тунісі, 12 миль від алжірської границі.

Британська команда негайно кинула ветеранські британські панцирні відділи на допомогу американцям. Аліянтські команданти сподіваються німецького наступу в напрямі до Тебесси.

НОВИЙ РЕЙД НА ВІЛЬГЕЛЬМСГАФЕН.

ЛОНДОН. — Важкі бомбовики британської повітряної сили доконали в суботу вночі великого рейду на німецький порт Вільгельмсгафен. Рейд тривав пів години. Скинено на порт велику масу бомб. Британці втратили 11 літаків. Рівночасно британські літаки бомбардували фабрики електрики здовж французької ріки Льоари.

ЗАТОПИЛИ ТРИ КОРАБЛІ В НЕАПОЛЮ.

КАЇРО. — Американські й британські літаки доконали в неділю ще одного рейду на ворожі бази в Італії й на Креті. Американські літаки бомбардували Неаполь і Кротоне. В Неаполю затопили вони три ворожі кораблі, один великий та два менші, та зчинили пожар хемічної фабрики.

ЕСПАНСЬКІ РЕПУБЛИКАНЦІ З АЛІЯНТАМИ.

НА ТУНІСЬКОМУ ФРОНТІ. — Еспанські републиканські війська, що колись воювали проти генерала Франка, нині воюють по стороні Аліянтів проти держав Осі. Вони мають британські уніформи. Командує ними один британський майор.

Ці війська були інтерновані французьким урядом у Тунісі перед висадженням американських військ у північній Африці та осаджені в концентраційнім таборі в Касеріні.

ВИСЛАЛИ ВСЕ НАСЕЛЕННЯ З ЛЬОРІЯНУ.

ЛОНДОН. — Контрольоване німцями радіо в Парижі сповістило, що евакуація цивільного населення з французького порту Льоріяну, котрий Аліянти постійно бомбардували, бо його німці вживають за базу для операцій підводних човнів, вже довершена. На знак довершення евакуації посадник міста й всі місцеві урядники теж покинули місто.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАБРАЛА КРАСНОГРАД І ПАВЛОГРАД.

ЛОНДОН. — Червона армія, посуваючися скорими маршами на захід від Харкова, захопила Красноград, що лежить 60 миль на південний захід від Харкова, і Павлоград, 100 миль від нього на полудне. Заняли їх видно війська, що оперують з Лозови. Ціллю цих операцій є Дніпропетровськ, що виробляє електричну силу на всю південну Україну.

Московський комунікат, виданий у неділю, подає вістку, що червона армія загрожує цілій німецькій лінії від Кременчука до Запорожа.

КОРОЛЬ ВИТАЄ ЧЕРВОНУ АРМІЮ В її ЮВИЛЕЙ.

ЛОНДОН. — Король Юрій, британський міністерський кабінет та військові команданти врочисто привитали червону армію зриводу 25-ліття її існування. Король заявив, що він казав приготовити „меч почести" для „войовничого міста" Сталінграду.

СВЯТКУЮТЬ ЗАНЯТТЯ ХАРКОВА.

МОСКВА. — Харківська фабрика тракторів, евакутвана „десь на Сибір", відбула збори для відсвяткування звільнення свого матірного міста.

Відреставровано український советський уряд, що має мати осідок у Харкові.

ПІДНОСИТЬ ВЕЛИЧИНУ АЛІЯНТСЬКОЇ ДОПОМОГИ РОСІЇ.

ЛОНДОН. — Відповідаючи на критику аліянтської допомоги Росії, Алберт Александер, перший лорд адміралії, подав в своїй промові знагоди 25-літнього ювилею створення червоної армії цифри про розміри цеї допомоги, з котрих виходило, що ця допомога є поважна: Америка й Британія дали Росії 6,200 повзів і 5,600 літаків, а кромі цього 82,000 троків.

У своїй промові в Бермингемі заявив Гю Далтон, президент Палати Торговлі, що червона армія „рятує цивілізацію Европи, і ми маємо надію, що добившися перемоги над гітлерівськими бандами, ми діждемося кращого світу".

НІМЦІ СКРІПЛЯЮТЬ РОСІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

СТОКГОЛЬМ. — Німецький урядовий комунікат знову признається до невдач у Росії.

Прибулий сюди з Греції шведський моряк каже, що німецькі війська в Греції переносять на російський фронт. Коли понад грецьку столицю Атени летять аліянтські літаки, населення їх оплескує: цими літаками Аліянти засипають грецьких повстанців у горах амуніцією й харчами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Нова Мирова Офензива Оси

Світову пресу обігла вістка про статтю Вірджінія Ґайди, одного з головних італійських фашистівських журналістичних пропаґандистів, поміщений в газеті „Джорнале д'Італія", про умовини, на яких Італія могла би говорити про мир. Стаття властиво пропаґує негайно роблення миру, бо, як не буде мир чимскорше зроблений, каже Ґайда, то в світі настане комунізм. Комунізм — це властиво є справжнім ворогом усіх воюючих держав, себто так держав Осі, як Обєднаних Держав. Італія тому готова зробити мир з Анґлією й Америкою, але ніколи з Росією.

Зараз на другий день після появи цеї статті заговорив через німецьке радіо д-р Йосиф Ґебельс, німецький міністер пропаґанди. Говорив на ту саму тему: закінчення теперішньої війни миром. Ґебельс у дечому розходиться з поглядами Ґайди; Ґайда пробує вбивати клина між Анґлію й Америку, чого Ґебельс не робить. Ґайда називає ворога комунізмом, а Ґебельс большевизмом, хоча очевидно говорять оба про одно й те саме, властиво про совітський союз. Ґебельс своїм звичаєм підливає цілу свою бесіду грубим антисемітським сосом, ідентифікуючи большевизм зо жидівством, чого Ґайда не робить. Одначе все це дрібні різниці, коли їх поставити попри головну думку, що йде червоною ниткою так через статтю Ґайди, як і промову Ґебельса, а нею є погляд, що, перемігши держави Осі, Росія накине большевизм, чи комунізм, усій Европі.

Американський уряд заняв становище до фашистівсько-націотичної кампанії, коли до появи статті Ґайди й виголошення промови Ґебельса заговорив про це питання президент Рузвелт у своїй промові перед Пресовим Союзом у Вашинґтоні словами: „Пробуючи відвернути від себе неминучу загибіль, що їх жде, пропаґандисти Оси пробують всіх старих штучок, аби розділити Обєднані Держави. Пробують піднести думку, що, добувши перемогу, Росія, Британія, Китай і Америка почнуть між собою жертися, як собаки з котами . . . На всі панічні заходи. . . всі Обєднані Держави кажуть, що ми будемо говорити з якимнебудь урядом Оси тільки на умовах, проголошених у Касаблянці: **„Безумовна здача!"**

Факт, що президент Рузвелт дав цю відповідь на мирові штучки Осі ще до появи статті Ґайди й до виголошення промови Ґебельса, не означає, що тепер здалося би чути ще одну відповідь на ці пропозиції Ґайди й Ґебельса. Зовсім, противно, цей факт тільки доказує, що поки заговорили головні пропаґандисти Оси, президент Рузвелт наперед, певно по виступах менших пропаґандистів, може навіть їх найтитів, догадувався, на яку дудку заграють головні пропаґандисти держав Осі.

ДВАЦЯТЬ ПЯТЬ ЛІТ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЛИТОВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Литовський нарід це близький випробований приятель українського народу не від нині! Історична судьба злучила нас від довгих століть, а переживання останного. століття під російською кормигою царської Росії, в часі зриву перед двацяти пяти літами та серед бурливих нинішних днів зробили ту приязнь ще тугішою та триваліщою.

Литовський нарід це один з надбалтійських народів, найближчий словянам. Свою державу зорганізував він вже у 12. століттю, а поширюючи її на білоруські землі у 13. століттю, став безпосереднім сусідом з півночі західно-української держави короля Данила. Литовською державою правив тоді талановитий володар Мендовг, що споріднився навіть з родом короля Данила Романовича через його сина Шварна одруженого з дочкою Мендовга. Шварно коротко перед смертю став навіть князем сусідної Литви.

У той час литовський нарід дуже багато мусів зносити від німецьких хрестоносців, що тоді розсілися у нинішних східних Прусах, винищуючи та германізуючи огнем та мечем місцеве населення прусаків, племінно зближене до литовців та лотишів. Небезпека прийшла аж до границь самої Литви, що тоді ще визнавала поганську віру. Саме та поганська віра була зачіпкою для німецьких хрестоносців руйнувати землі корінної Литви. Небагато помогло, коли Литва й стала християнською, бо не о віру йшло хрестоносцям, але о сусідну литовську землю.

Литві треба було шукати союзників проти ґерманського натиску і звідси зближення Литви до західно - української держави короля Данила. Прилучення білоруських земель, зокрема такої культурно розвиненої демократичної републики, якою була земля полоцька, як також близькі а то й родинні звязки зі західно-українською династією прискорили проникання на Литву староукраїнської культури поширеної з київського центра не тільки на західно-українських землях, але також на землях Білоруси. Литовські князі й бояри приймають східне християнство, засвоюють собі тодішну літературну мову київської України-Руси а саме зукраїнізовану церковно-словянську мову, старе українське право та товариські форми життя. Все урядування Литви переходить на тодішну українську урядову мову; поміж Литвою та Україною споєними спільною цивілізацією витворюється така близькість, що по упадку західно-української держави українці приймають князя литовського Любарта як свого рідного, як людину української культури та тоїж самої православної віри. По нинішний день на вежі львівської катедри св. Юра зберігся дзвін, уфундований 1343 року „благовірним князем Димитрієм", бо таке було християнське імя князя Любарта. Спершу став він спадкоємцем цілої галицько-волинської держави, а по боротьбі з поляками та мадярами встиг утриматися тільки на Волині.

Литовська держава під могутніми їх князями Ґедиміном та Ольґердом стала спадкоємцем цілої України та Білоруси, ослабленої боротьбою з степовими варварами, зокрема з татарами. Життя українського народу під протекцією виленських великих князів на ділі було дальшим продовженням українського державного життя. Українські землі князівства зберегли свій державний характер, який литовська союзна влада у столиці Вильні шанувала все повторюючи засаду: „Ми старини не рухаєм та новин не вводим".

Духову та державну солідарність Литви та України сильно закаламутила умова литовського князя Ягайла з польськими панами; він то за ціну подружжа з польською королівною Ядвигою та для спільної боротьби з хрестоносцями, що однаково загрожували Польщі та Литві, получив велике князівство литовське, а властиво литовсько-руську державу з польським королівством. Унія з Польщею спинила дальше поглиблювання української цивілізації на Литві, сам Ягайло з православного стає римо-католиком, а за ним і литовське боярство. Через римо-католицьку церкву, що в тій частині Европи вже в другій половині 15-го століття принимає характер експонента польської цивілізації, не тільки повільно польщиться литовська шляхта, але також зачинається боротьба двох культур: східно-християнської, що плила зі старого київського центра та латинсько-християнської, що плила з Польщі.

Винародовлювана литовська шляхта покидає свій нарід, що зачинає так само „хлопіти" — як висловився український вчений 17. століття М. Смотрицький — як й український нарід. Доперва тепер спільна боротьба проти винародовлювання споює на ново литовський та український нарід. Звязала ті оба народи теж російська неволя та самооборона проти винародовлювання, що зачалася тоді, коли литовський нарід так само як друга половина українського народу дісталися під панування Росії по упадку старої історичної Польщі.

Росія зачала стосувати свої способи русифікації на Литві в той спосіб, що заборонила 1864 року уживати литовцям латинську азбуку, якою вони як нарід римо-католицької цивілізації вже від віків послугувалися. На ділі це була заборона печатання литовською мовою зовсім подібна до закону Йосифовича, що десять літ пізніше забороняв також печатати українською мовою.

Тоді й литовський нарід подібно як український найшов свою Галичину поза границями Росії, де могла дещо свобідніше розвиватися литовське культурне життя. Нею стала невеличка частина Литви, у східній частині Східної Прусії, Тильжа та Кляйпеда, що переміняються на піємонт литовського національного життя під проводом патріярха литовських діячів та письменників Івана Басановича.

Зовсім так само як в Україні, перша російська революція з 1905 року принесла деяку полекшу й для литовського народу, тому з природи річи переноситься знов литовське культурне життя на Литву. В першій російській думі литовські посли висувають вже домагання автономії Литви в границях Росії.

Вибух російської революції 1917 року привитали литовці так само, як українці, та приступили до орґанізування власного, державного життя. Стрічали вони ті трудноці, що Литва була саме тоді підфронтовим тереном отже була під владою военного права. Прихід до влади большевиків в Московщині в жовтні 1917 року, розклад російської армії, а згодом й повна ліквідація російського західного фронту по заключенню Берестейського Миру большевицької Росії з Німеччиною та Австрією витворили пригожі обставини до створення Самостійної Литовської Держави; сталося це в лютім 1918 року, двадцять пять літ тому назад. Проголошення незалежности Литви литовським конституційним соймом, Тарибою, сталося тільки місяць пізніше після подібного проголошення самостійности Української Держави 22. січня 1918.

Україну заливали раз-у-раз большевики; литовці найшлися в і н ш о м у положенні, бо в балтійських краях лишилася ще якийсь час німецька окупація з наказу держав побідної антинти навіть по прогрі Німеччини. І ось саме та обставина спасла Литву перед судьбою України — бути остаточно залитою большевицькими силами з Москви.

Двацять три роки самостійного державного життя литовського народу (до 1941) це період всебічного розвою литовського народу на полі культурнім та економічнім. Литва хоч не [illegible] обдарована природою, працею та розумним проводом свого уряду піднесла добробут народу; заложений литовський університет в столиці Кавнас зазначувався поважним науковим дорібком навіть у всесвітній науці.

Двацять літ Литва мала одно нерозвязане питання з Польщею, а саме справу міста Вільна та округи, до якої підносили собі претенсії обі сторони. З тої теж причини поміж Польщею та Литвою впродовж кільканацять літ не було нормальних дипльоматичних взаємин.

Щасливіша від України державна Литва все відносилася до українських визвольних змагань з найбільшими симпатіями та о скільки з огляду на міжнародні відносини було це можливе, навіть активно попирало український визвольний рух.

Угоду Гітлера та Сталіна в перших двох роках теперішної війни використала большевицька Росія в той спосіб, що окупувала Литву та „визволила" так само, як Західну Україну, але в тім випадку навіть від власного уряду та позбавила вільний нарід власного державного життя.

Двацять-пять літ життя власної державности стрічають литовці дехто зі своїм правовим президентом Сметоною на чужині на вигнанні, маси литовського народу під новою німецькою окупацією та загрозою знов найтися під окупацією червоних. Їх надії так само, як надії їх приятеля, українського народу звернені на вільну країну Вашинґтона та на його уряд, оборонця волі всіх народів світа.

Серед тих веселих та сумних роковин, де журба з радістю обнялись, як сказавби український поет, український нарід є всіми симпатіями при своїм північнім приятелю, при литовськім народі.

О. Івах.

Мої Професори Знайомляться з Україною

Коли я почав ходити на виклади до Саскачеванського університету при кінці вересня 1925 році, я вже добре був познайомлений з українським письменством, з історією України, з мовою й культурою України. Тож було мені природно принагідно щось сказати про українські справи в часі дискусій в клясі або в писаних задачах. Такі нагоди найчастіше траплялися на викладах історії та літератури. Штучно не причіплював українських справ до дискусій про всесвітню історію або до анґлійського письменства. Згадував про історичну подію на Україні, коли та подія мала якийсь звязок з викладом історії в клясі, або коли бачив якусь подібність між анґлійським письменником та українським.

Наприклад, вже по другім чи третім викладі проф. Джона Ловтіяна про анґлійське письменство вивязалася в клясі цікава дискусія над тим, що є самою душею поезії. Зайшла мова про ритміку віршів. Обговорюючи головно грецько-латинську форми віршової ритміки, які стали й підставою віршів в анґлійській мові. Тоді вмішався в дискусію і я. Я сказав, що можливі й інші форми віршової ритміки, як грецько-латинські. Згадав я про ритмічні форми українських народніх пісень та козацьких дум. А що час викладу добігав до кінця, то проф. Ловтіян сказав, щоб я обширніше розказав про інші форми віршової ритміки на початку наступного викладу. Я так і зробив. Прийшов до кляси пів години перед викладом і списав свої погляди про віршову ритміку та взірці на таблиці, що простягалася через цілу стіну. Подав взірці й ритміки українських народніх пісень, особливо козацьких дум. І на початку викладу проф. Ловтіян звернув увагу на подані мною взірці віршової ритміки на таблиці й попросив студентів, щоб уважно їх переглянули та прочитали. Він сказав до студентів: „Як бачите — є й інші форми віршової ритміки, як ми минувший раз обговорювали. Це варто мати на думці при читанню віршів".

Часто згадував я в своїх писаних задачах для проф. Ловтіяна й про українських та російських письменників. Робив порівнання. І проф. Ловтіян завжди брав уважно під увагу подані мною приміри з українського або російського письменства. Навіть любив мої приміри з інших літератур. І мене дивувало, що інші студенти уважали проф. Ловтіяна дуже строгим. Деякі навіть боялися його. Казали, що часто „перепалює". Та мої звязки з проф. Ловтіяном завжди були приязні та милі. А я коли раз загостив до дому того професора, то довідався, що його дружина дуже цікавиться творами російських письменників і знає дещо й про українських письменників.

На шкільний рік 1926-27 записався я на дві старші кляси з анґлійської літератури до проф. Р. А. Вилсона. Був це чоловік в старшім віку. Мав докторат фільософії. В поглядах ідеаліст. Дуже він любив і письменників ідеалістичного напрямку. Як скотляндець ставився з обожанням до Роберта Борнса. Любив говорити про ідеалістичні погляди Карлайна, Емерсона й Ґетого. І мені дуже природно було достроюватися до його ідеалістичних поглядів. А що по вдачі й мені світлі та ідеалістичні погляди найближчі серцю, то між мною й проф. Вилсоном була дуже близька духова звязь. І хоч раз я написав для нього довгу розвідку про повстання мов із зовсім іншого погляду, як проф. Вилсон говорив на викладах, — з іще більш духово-ідеалістичного погляду, то він мене не осудив, але висловився про мою розвідку дуже похвально. На його викладах мало було нагоди згадувати дещо й про справи українського письменства. Та всеж таки коротенько я згадував дещо бодай в писаних задачах. А коли раз запросив був проф. Вилсон до кляси на розмову з нами найбільшого тодішнього канадійського поета Блиса Кармена, то на наступних викладах вивязалося кілька цікавих дискусій про те, як зроджуються вірші в голові поета та як поети ріжно висловлюють свої поетичні думки. Зайшла мова й про словесну поезію. Розказував нам проф. Вилсон, як ще й тепер зложують пісні-вірші ісляндські рибалки. А я від себе згадав про українські народні пісні та про їх безіменних творців. Сказав, що ще й тепер не перевелися творці народніх пісень — що й деякі талановиті українські селяни зложують собі пісні та співають їх, і то такі, що про писані вірші-пісні нічого не знають. Це викликало загальне зацікавлення в клясі. А коли зайшла мова про ритміку українських народніх пісень, то проф. Вилсон попросив мене вийти перед клясу й з памяти віддеклямувати кілька взірців українських народніх пісень. Особливе враження зробила на проф. Вилсона чомусь козачкова ритміка. Я для приміру деклямував: „Сонце гріє, вітер віє, а в дівчини серце мліє, — знати, знати по тім личку, що тужила цілу нічку". Аж нахилився проф. Вилсон та приставив руку до вуха, щоб ліпше схопити жваву козачкову - шумкову українську ритміку. І я три рази мусів проказати строфу „Сонце гріє, вітер віє", щоб задоволити зацікавленого професора. Деклямував я для нього й інші українські вірші. І при кінці проф. Вилсон сказав: „Цікава ритміка. Та й мова українська дуже музикально звучить".

Того самого шкільного року ходив я й на виклади з історії проф. Джорджа В. Симпсона. Виклади були про модерну Европу. Колиж проф. Симпсон одного разу почав читати виклад про розріст Росії від половини 17 століття до смерти царя Петра І., то нічого не згадав про Україну та Переяславську угоду з 1654. року. Виглядало, що Росія просто прилучила до себе „Полудневу Росію", та й годі. Це мене, як українця, діткнуло, і я спитав перед кінцем викладу, чому не згадано, як козацька Україна заключила з Московщиною Переяславську союзну угоду

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

47)

Очевидна річ, — говорив далі д-р Васонг, — для пані графині, одної з заможніших обивательок у цьому повіті, сестри двох ґрафів Лісовецьких, що числяться до перших маґнатів у краю, з котрих один є від часу конституційної ери маршалком сусіднього повіту, послом до сейму й до ради державної й шамбеляном цісарським, а другий — ну, це відомий міліонер гр. Станіслав Лісовицький, а сестра її є за паном Краснобродським, також багатим поміщиком, — значить, для пані графині цей мізерний капіталик бідного попа не може становити ніякої принади, ніякого мотиву до оказування йому такої доброти. Тільки вроджене благородство душі, вроджена ангельська доброта може піднестися до того ступня саможертви.

— О, я знаю паню графиню досить давно й можу вам сказати, що це ідеальна жінка! Правдивий тип старопольської матрони. Погляньте лишень, як скромно, ощадно вона жиє! Котра пані в нас, маючи такі засоби, як вона, згодилась би так жити? І для чого? Одиноко тільки з любови для сина, котрому хоче лишити батьківську фортуну повну, ненарушену, заховану в цілости, як дорогий клейнот! О, пане, я маю найглибше поважання для цеї жінки!

Молодий Дублянчик приймав усі ті слова радісно, віруючим серцем. Мати поручила йому виразно розглянути самому, розвідати ближче відносини Адася й його матери, а оповідання д-ра Васонга прямо зворушило його чутливе серце. Під впливом того оповідання він почав звільна перефарбовувати цілий образ, котрий утворив собі був про Торки з перших вражінь і деяких випадково зачутих оповідань, особливо їдкого на язик пана Калясантого. Все почало тепер перефарбовуватися на рожеве: з бідности, котрої не міг не завважити панич, виросши у достаку, ставала тепер умисна скромність і ощадність, з неладу — безпретенсіональність, з комедії — щирість і невимушена сердечність. Навіть та погана руїна на місці правдивого двора, оті опалені куни румовища, порослі кропивою та бузком, що раз-у-раз, немов лице мерця, зазирали крізь вікна до салонику, видались йому тепер родовою, шановною реліквією.

Розставшися з д-ром Васонгом, він вийшов із салону на подвіря, а звідтам у сад, щоб у тіни дерев подихати свіжим, запахущим повітрям. Переходячи попри стайню, в котрій нині рано пані підслухала була розмову Гадина з Параскою, він почув там також якийсь шелест у соломі й ріжкий, не то болючий, не то ласкавий крик Параски. Молодеча цікавість заставила його заглянути до стайні, та в ту мить очи його якось припадково обернулися до супротилежної офіцини, де находилося помешкання о. Нестора. Молодий панич, звісно, не знав цього, і тим більше здивувався, коли побачив, що в сінях тої офіцини мигнула знайома йому фіґура Адася й моментально сховалася за дверми, котрі швиденько замкнулися. Цей вид остудив його цікавість щодо дівочого викрику у стайні, і він звільна, нерішуче пішов у сад, голосно скрипнувши хвірткою та бразнувши клямкою.

У салоні тим часом скінчилося пиття чаю, зі стола поспрятувано, гості одні курили, другі переглядали альбоми або сиділи на кріслах та канапах. Розмова йшла свобідна, ріжнобарвна й легка, поки пан Калясантій з Тадзем і д-ром Альфонсом знов не звели її на політичну тему.

— Все те дуже гарно, Кайцю, що ти нам говорив, — сказав Тадзьо, звільна цідячи слово по слові й пускаючи клюби диму з сиґара, — якби не одна твоя хиба, дуже важна хиба!

— Яка? — скрикнув пан Калясантій.

— Доктринерство, любий мій, доктринерство. Пристрасть до пустих слів. Заслонювання практичних справ і відносин такими словами. Говориш: демократизм, а виявляєш погляди, проти котрих і ми нічого не маємо. При чім же тут демократизм, чи загалом якийнебудь „изм"? Говориш: народне становище, а потім додаєш: поступ, XIX вік. Пощо тих фраз?

— Ну, Тадзю! Так дуже лишні вони не є, — промовив пан Калясантій.

Не тільки лишні, але прямо шкідливі. Бо в них криється підхлібство для певних елементів, котрі супроти нас є прямо елементами перевороту. Бо йдучи з такими словами в табор людей, котрі в них вірять, ти прямо робиш сам себе якимось Валенродом, а це значить, деморалізуєш сам себе.

— Ну, цього вже занадто!

— А я вповні годжуся з Тадзем, — промовив Едзьо Чапський. І я також хотів звернути твою увагу на деякі такі суперечности у твоїх поглядах. Ти нам тут говориш про поступ XIX віку. Даруй, брате, але я мушу на той поступ дивитися дуже скептично.

— Ну, це можна, та все таки треба признати...

(Дальше буде).

ҐЕНЕРАЛ АЙРА С. ІКЕР — командант американських повітряних сил на европейському военному театрі, прихильник бомбардування Німеччини днем.

ПЕТРО БЕРЕЗИН

Ніпонці Зачинають Програвати

ВАШИНҐТОН. (ОНА) — Були колись часи, що ніпонці вигравали бої і хвалилися, що їх ніхто не потрапить перемогти. Тепер справа стоїть інакше. Бо хотяй очі світа звернені на Совєтський Союз, де червона армія здобуває від німців один важний стратегічний пункт за другим і жене їх на захід, то на островах Тихого океану також йдуть великі бої, які в глобальній війні мають своє значіння. Червона армія здобула від німців Курськ, а наша, американська армія вигнала в тому самому часі ніпонців з острова Ґвадалканал на Південнім Атлантику.

Для ніпонців це є велика поразка, бо вони заняли Ґвадалканал на те, щоби перервати між Америкою й Австралією комунікацію й унеможливити доставу матеріялу до Австралії. Але ця штука ніпонцям не вдалася. Просидівши на Ґвадалканалі один рік з гаком, вони мусіли забратися і признати, що їх там добре набили. Перша зустріч американців з військами Ніпону почалась минулого року в серпні. Наші сили під командою ґенерала Александра Вандерґрифта несподівано напали на горожі позиції й по успішних боях висіли на Ґвадалканалі. Здобувши від ніпонців аеродром, американці укріпили свої позиції й назвали його летунський майдан Гендерсона.

Ніпонці були з того приводу дуже обурені і старались летунський майдан відобрати. Вони розуміли, яке велике значіння він може мати в дальших боях за Соломонові острови і робили все можливе, аби його від американців відобрати. Ніпонці негайно заатакували наші позиції найкращим своїм військом, яке вони спеціяльно тренували до боротьби в джунґлях, але наші хлопці не віддали здобутих позицій. Ніпонці відступили і пустили в рух свою воєнну морську фльоту, щоби недопустити доставу поживи й амуніції американським військам на Ґвадалканалі. Але ніпонці перечислилися, бо в морських битвах біля острова Саво і на схід від Соломонових островів, які відбулись 25. серпня, наша морська фльота ніпонську розбила. Ніпонці ще раз пробували атакувати, але втекли, втративши тяжкий кружляк і чотири нищителі. Двадцятого жовтня наші війська на Ґвадалканалі дістали поміч.

Ніпонці побачили, що не переливки і знов заатакували американську фльоту, цим разом біля островів Санта Круз. Битва була тяжка і завзята. Ми втратили в ній літаконосця Горнет й нищителя Портер. Два ніпонські літаконосці й один великий воєнний корабель були серіозно американською фльотою ушкоджені. В листопаді ніпонці знов вдарили на нашу фльоту, але в смертельних боях втратили двадцять і вісім воєнних кораблів, а десять мали тяжко ушкоджених. Горді ніпонські адмірали поспускали носи і відплили в безпечне місце, бо переконалися, що американську морську фльоту не можна так легко перемогти, як вони рахували.

Виголоднілі ніпонські вояки на Ґвадалканал почали від шіснадцятого січня здаватися в полон. Здавалися по тисячу на день. Американці говорили до ніпонських вояків при помочі голосників, обіцюючи їм добрий харч і людяне трактування. Це мабуть було одною з причин, що вони піддавались в полон в такім великим числі. В тиждень після того, як ніпонці почали здаватися, американські війська на Ґвадалканалі дістали поміч. Туди приплила реґулярна американська армія під командою ґенерала Александра Печа і наші морські вояки, що бились без ніякої помочі цілих пять місяців, троха відпочали. Свіжі американські війська почали наступ на ніпонські позиції і по завзятих битвах ніпонців викинено з Ґвадалканал. Тепер він є в наших руках.

Ніпонці дорого заплатили за посідання цього до війни широкій публиці незнаного острова. В морських битвах за Ґвадалканал американська фльота затопила пятьдесятьсім ніпонських кораблів. Сім так сильно ушкодила, що вони мусіли потопитися, а стодесять ушкодила так, що вони до боїв вже нездатні. Крім воєнних кораблів, ніпонці ще втратили 792 воєнні літаки і від трицять до пятьдесять тисяч вояків. Розуміється, що ми також мали втрати, але мало. Американці втратили 28 кораблів і не більше як дві сотні воєнних літаків; може бути, що й менше. А в людях ми втратили всього кілька сот вояків, бо нам менше чим ніпонців, бо в їх тільки високої ранги офіцири вирвались субмаринами з Ґвадалканалу, а решту американські вояки вибили, або забрали в полон. Хай знають ніпонські воєнні лорди, що мають до діла з Америкою, вільною й демократичною. Ми ніколи не дозволимо на те, щоби вони заводили на островах Тихого океану свій февдальний господарський лад.

Прогнані японцями морські битви певно вдарили по їхній амбіції панувати над Тихим океаном і ніпонські адмірали будуть ще битись з нами. Але вже не будуть впевняти свою публику, що американську морську фльоту легко побити. Військова кліка в Ніпоні від літ поширювала серед народу байку, що ніпонська фльота є така сильна, що її ніхто не може перемогти, але як стрінулася з нашою американською, то переконалася, що це неправда. Свою армію ніпонці також величали, що вона найліпша в світі, але як стрінулися на Ґвадалканалі з американською, то показалося, що ніпонці забагато про себе думали. Вони мусіли з Ґвадалканалу втікати і тепер оправдуються перед народом, чому саме так сталося. Один з ніпонських офіцирів, що повернув з Ґвадалканалу, говорив в Такіо на радіо, що „як ніпонські війська висідали на Ґвадалканал, то американці так їх засипали кулями, що навіть муха не булаб могла продертися, не то людина. Американці вистрілюють по три сотні куль на мінуту. Стріляють з усіх боків... Між нами було багато ранених й убитих, люди падали й число армії меншало з кождим днем. Ми були хорі, голодні й покровавлені".

Ніпонська газета в Токіо напечатала недавно кореспонденцію свого співробітника, що був на Ґвадалканал, в котрій він говорить, що „як тільки ніпонці запалять вогонь, щоби зварити собі дещо зїсти, то зараз звідкись появляються американські літаки і бомбардують нас... Ми через те цілими тижнями нічого не їли. А як виладували свої військові частини на Ґвадалканал, то американці жити нам не давали. Першого дня вони збили на нас тринадцять рейдів, а другого дня девятнацять".

Цим ніпонські офіцири хотіли попередити свій народ, що вони мусіли покинути Ґвадалканал, бо в противнім разі булоб для них зле. Але казали, що „відступ відбувався в порядку", та що ніпонці відступаючи „сповнили там свою місію, осягаючи те, що хотіли".

Надії, все те неправда. Ніпонці відступили з Ґвадалканал тому, що мусіли. І то не все. Вони хотіли задержати той острів в своїм посіданні за всяку ціну і втратили в морських боях цілу масу воєнних кораблів за те, що хотіли залишитись на Ґвадалканалі. Він їм був потрібний для того, щоби недопустити американської помочі до Австралії, але ми Ґвадалканал відбили і ніпонці вже туди не повернуть. Вепер він стане базою, відки пічнеться наступ на ніпонські бази в Мунді й Рікаті. Голова штабу адмірала Галсея, капітан Бровнінґ, сказав, що „ми скоро зачнемо наступ, в якім Ґвадалканал відгравати ме велику ролю".

З УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Не можемо жити тільки для себе, для особистого життя. Мусимо памятати, що та доба, в якій тепер живемо, вимагає від нас досягнення вищих цілей. Вона вимагає від нас поступу культурного і національного.

Багато є засобів до здійснення цієї великої ідеї. Ми маємо виховувати молодь в дусі релігійно - моральному і патріотичному. Мусимо обєднатися і спільно працювати для взнеслих цілей. Мусимо поширювати своє знання у кожній ділянці. Мусимо підтримувати нашу культуру, — як письменство, мистецтво, пісню.

Коли мова про це, тоді одним із головних наших завдань мусить бути то, що треба піддержувати всі наші інституції, які працюють для спільної мети.

Одною з інституцій, яку конечно треба піддержувати, головно під теперішню пору, а про яку, на жаль, так мало знаємо, це одинокий в Америці Український Музей і Бібліотека, в Стемфорді, Конн.

Українські громадяни! Зрозуміймо, що мусимо дуже цінити і шанувати незабутні діла наших прадідів, українську традицію. А якщо та минувшина українського народу нам дорога і цінна, тоді мусимо ту інституцію, в якій якраз переховуються памятки українського народу, розбудувати і піднести до такої висоти і краси, щоб вона була гордістю американських українців.

Розбудовуймо Музей своїми щирими жертвами. Але розбудовуймо всі. Чи мешкаємо далеко від Стемфорду, чи близько, чи коли заглядаємо до Музею і Бібліотеки і користуємось його здобутками, чи ні, всі причинімся до розбудови згаданих інституцій. Не жиймо тільки для себе, але памятаймо, що Український Музей і Бібліотека в Стемфорді, Конн., то осередок для української культури і традиції, яких ми не повинні забути.

Докажім ділами і своїми жертвами, що вміємо оцінити культуру і хочемо культурно стояти на рівні з усіми іншими народами.

Марія Клячко,
управителька Музею.

З МУЗИКИ

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА ЧЕРЕЗ РАДІО.

У вівторок 23. лютого будуть передані з Ню Йорку через радіо-стацію WOR вимки з опери Павла Печеніги - Углицького п. н. „Відьма". Початок година 11.30 в ночі.

У середу, 24. лютого, буде передана з стації WQXR „Українська Суіта" Портера. Година 7.30 вечером.

ДОНАЛД М. НЕЛСОН — далі лишається начальником „ради воєнної продукції", не дивлячися на напади на нього з боку різних людей і організацій.

Інфлюенца або Ґрипа

Кінець зими і рання весна приносять з собою чимало випадків слабости інфлюенци. Правда, сама та слабість мало коли вбиває хорого, але дуже часто разом з нею або після неї приходять небезпечні комплікації, передівсім запалення легенів. Підчас памятної епідемії 1918 і 1919 років інфлюенца виступала в незвичайно лютій формі й аж надто часто в товаристві з запаленням.

Слово „інфлюенца" дуже популярне, та не зовсім ясне. Часто так називають звичайну простуду, катар або гострий бронхіт. Часто після інфлюенци і разом з нею розвивається бронхіт або запалення легенів і коли висока гарячка триває довше як кілька днів, то є всяка підстава думати, що інфлюенца не сама. Зрештою у всіх тих слабостях познаки, бодай спочатку, можуть бути такі самі, а взагалі вони ріжнородні, так, що й сама інфлюенца проявляється не все однаково. Починається вона звичайно як простуда: біль голови, в очах, руках і ногах, болить горло, морозить, хорий кашляє, тощо. Бувають також жолудкові познаки, як нудота та корчі. Зрештою інфлюенца може заатакувати і всякий інший орган тіла. Неодмінно буває гарячка.

Причина інфлюенци ще не відома. Відомо тільки, що хвороба це дуже заразлива й передається з зараженої людини на здорових дуже швидко, мабуть через безпосередну стрічу, можливо що й посередно через одежу, білизну, посуду, тощо. В воді, молоці та харчах зародків інфлюенци досі не найдено. Хороба ця між своїми жертвами не перебирає й однаково атакує старших і молодих, слабих і міцних, багатих і бідних, чоловіків і жінок. Підчас епідемії 1919 року найбільш вмирали люди сильні й молоді, поміж 20 і 30 роком життя. Слабувало більше жінок як чоловіків, та між мужчинами було більш випадків смерти. Санітарність і гігієна від ґрипи не забезпечують. Та найгірша небезпека буває тоді, коли інфлюенца являється в епідемічній (пошесній) формі. Ніяка інша зараза так швидко не поширюється, як власне інфлюенца.

Підчас такої епідемії можна тільки вважати, щоби самому не заразитися і коли хто вже хорий, щоби не заразити інших. Для того краще оминати всяку юрбу та натовпи, де багато людей укупі, як ось по трамваях та залізничих вагонах, в театрах, тощо. Якнайбільш дихати свіжим повітрям, надворі і дома, сидячи та спаючи при відкритих вікнах. Уважати, щоби не перемерзнути та не промочити ніг. Кашляючи та пчихаючи не бризкати на інших людей, та щоб і вас не заразили ті, що зблизька кашляють та пчихають. Не стрічатися з хорими та оминати ті помешкання, де є хорі. Хто мусить ходити коло хорого, повинен накласти на уста і ніс відповідну маску й часто мити руки.

Коли в кого є гарячка, біль голови та біль в мускулах, та ще коли морозить, тоді є всяка підстава допускати, що починається інфлюенца і хорий повинен негайно лягати, тепло вкритися, повідмикати вікна, щоби в кімнаті було досить свіжого повітря, пити багато води, їсти тільки легку страву і ждати, поки слабість зовсім не перейде. Коли гарячка не проходить, або дуже сильна або слабість очевидно приймає гострі форми, безпечніше заздалегідь закликати лікаря.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ БІЛЬШЕ СТАТТЕЙ НА УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИЧНІ ТЕМИ.

Недавно був я у своїх знакомих в Форист Вил в стейті Конектикат. В розмові з знакомими я завважив таке, що мене дуже врадувало. А це те, що наші люди таки добре читають „Свободу". Я завважав далі, що вони звертають увагу поза воєнними подіями і американським життям головно на такі українські статті, що передають відомости з історії українського народу, наприклад таке, що пише проф. М. Чубатий.

Треба мати на увазі, що наш робітничий загал не вийшов зі шкіл великого знання про Україну і український нарід. То правда, що в „Свободі" завжди було багато матеріялу про минуле України як і про теперішню боротьбу українського народу за волю. Але добре про таке завжди писати і пригадувати, бо воно забувається. Не один з нас хотів дістати такі книжки, щоби знайти в них ті відомости про Україну, але передані так, щоб їх можна легко зрозуміти і запамятати. Але це не так легко дістати, як всі ми знаємо.

Також говориться між людьми і за те, що „Свобода" повинаб дістати більшу фінансову поміч від загалу читачів, бо тоді буде могти оплачувати більше співробітників, або уможливить кращу працю тим, що вже для неї працюють. Добру статтю не так легко написати. Треба не тільки знання, але труду і часу, бож треба шукати за матеріялами. А людина мусить жити. Ми звичайно звикли тільки газету критикувати, але мало хто застановляється, як там у редакції працюють, як живуть, чи скільки дістають ті, що дописують. Ми теж хотілиб, щоб усе було добре й цікаве, але дешеве. А так бути не може. Читачі повинні подбати, щоб газета оплачувалась, бо без відповідних фондів годі видавати добру і цікаву газету. „Свобода" є для нас доброю газетою. Вона нам подає такий матеріял, що нам, що є з української крови, мило його читати. Вона держить нас при Америці, але при тому не дає нашому серцю забувати за терпіння українського народу і за його славну минувшину.

Василь Чернецький,
Ню Йорк, Н. Й.

Мої Професори Знайомляться з Україною

(Докінчення зо сторони 2-гої)

та як російські царі використали ту угоду для прилучення України до Московщини. Професор Симпсон здивовано глянув на мене і сказав: „Про це нічого не знаю, бо не читав ще такого в історії, та про це спеціяльно розвідаюся перед слідуючим викладом". І по викладі звернувся проф. Симпсон до мене з просьбою, чи не маю я яких книжок в англійській мові про Україну. Я приніс йому на початок книжечку „Україна" Бедвина Сендза, що була видана в 1914 році в Лондоні, і скорочений „Кобзар" Шевченка в англійських перекладах д-ра А. Гантера. Та побачив, що ті книжечки не зробили відповідного вражіння. Для професора історії потрібно було поважніше приготованих творів. Тому на слідуючий раз я приніс у валізочці перший том великої Історії України проф. М. Грушевського. І ця книга зробила відповідне вражіння. Переглянув проф. Симпсон і бібліографію при кінці того грубезного першого тому Історії України і побачив, що є деякі історичні книжки і в мовах французькій та німецькій. Побачив, що й перший том цієї величезної історії Грушевського перекладено вже на мови російську та німецьку. І це було те зерно зацікавлення в проф. Симпсона, що пізніше зродило багаті жнива. За кілька років проф. Симпсон навчився української мови, а згодом почав і викладати історію України по англійськи в Саскачеванському університеті.

Того самого шкільного року (1926-27) на зимовім семестрі довелося мені дати й окремий виклад про Україну та українців. Історичне Товариство, що існує при університеті, попросило мене, щоб я виголосив виклад на тему „Канадійські українці". Я так і зробив, та так приготовив свій виклад, що розказав, звідки канадійські українці походять, про Україну, про її історію, про культуру українців, і навіть віддеклямував першу частину Шевченкового „Кавказу", щоб показати красу й силу української мови, нім приступив до мови про самих українців в Канаді. Багато студентів та кілька професорів мало щось приємного сказати про свої знайомства з українцями. Та вже найбільше зацікавлення повстало, коли дружина проф. Артура Мортона, що теж викладав історію, відчинила свою валізочку і почала з неї виймати українські вишивки, які вона призбирала. Всі почали приглядатися вишивкам. Зацікавлення українцями перемінилося прямо в захоплення. Це так подіяло на приявних, що встав тоді й один старший студент, що відчувався був від українців та навіть і своє призвище так змінив, що годі було в нім пізнати щось українського, і сказав: „І я походжу з того народу, що п. Івах. Дуже мені шкода, що умовини мого життя так зложилися, що я не міг навчитися й української мови, щоб читати книжки про Україну та українців".

Коли раз на викладі латинської мови попали ми на слово галатяни, про яких згадується в посланнях апостолів, то хтось із студентів вихопився й сказав, що він учителював на фармах між галатянами. Та наш професор сказав, що слова „Галяціян" і „Галішен" це назва для двох окремих народів, що в Канаді нема „галатян", але є „Галішенс", яких і „рутенами" називають. Побачив я, що й мій професор не добре поінформований, та не булоб тактовно вставати для пояснення, бо такий крок поставив би й професора в ніякове положення. Звернув я йому увагу про слово „Галішенс" аж по викладі, приватно. Пояснив йому, що „Галіція" то тільки одна з провінцій України, і що то мильно називати західних українців „Галішенс". Попросив він в мене і деяких книжечок про Україну, прочитав і був дуже вдячний мені. І коли раз пізніше розказував, що з грецьких чорноморських кольоній прибули старинні греки і збіжжя до Греції, то сказав, що те збіжжя походило від українців, що вже й тоді занимались головно хліборобством.

Був моїм професором і професор Артур Мортон, що не тільки вчив історії, але й написав кілька книжок історичних про Канаду. Був це вже сивий чоловік. Був надзвичайно теплої та привітної вдачі. Вчився і по европейських університетах. І розумів історичні події дійсно глибоко. Ходив я до нього на виклади европейської історії часів Ренесансу і на виклади біблійних творів як літератури. Мав він дар перенести в уяві студентів з собою у дану добу історії та показати дійсних людей з тієї доби — саме життя тієї доби. Перед ним робити згадки й про Україну та український нарід було зовсім природно, бо самотужки він зацікавився й історією України. Пригадую, що говорив він на весні 1926 року про історію України на українськім концерті в салі університету. Та ще більшу несподіванку зробив мені, коли я вже як абсольвент фільософічного факультету (з степенем Б. А.), ходив на педагогічний курс в університеті. Проф. Мортон мав показати найліпші та найприродніші способи навчання історії. І коли ми прийшли до його кляси, то побачили перед собою дві мапи поруч на стіні: мапу Британії й мапу східної Европи з Україною. Почав проф. Мортон нас навчати, як багато хід історії народів залежить від того, де який нарід поселиться. І вказав на Британські острови: як вже через тисячу літ британців охороняє „морський вал". Опісля вказав на Україну й розказав, як трагічно відбилося географічне положення України на життю українського народу. Сказав, що через сотні літ Україна була тим побоєвищем і воєнним валом, ізза якого українці сотнями літ боронили від всяких татарських орд не тільки себе, але й Европу. І власне через ту безупинну боротьбу з азійськими ордами українці не могли врятувати й своєї державної самостійности. І то з таким щирим співчуттям до українців говорив проф. Мортон, що я був вдячний йому з глибини душі.

Мав я й інших дуже гарних професорів, як от проф. А. Пайка та проф. Маргарету Кемерон. Проф. Пайк був першим, що зацікавив мене й математикою, бо вчив математики як мистецтва пропорцій. Проф. Кемерон дуже цікаво й природно вчила французької мови. Про українців знали вони обоє, але вчили такі предмети, що з ними розмовляти про українські справи не доводилось. А щодо самого президента Саскачеванського університету, д-ра В. Ч. Морея, — то всі ми, українські студенти, знали його як дуже щирого та симпатичного чоловіка й великого приятеля українців.

В АНГЛІЇ.—Сільський цвинтар десь в Англії зацікавив цю робітницю Червоного Хреста й американського вояка.

Жіноча Сторінка

Ще про Мами і Доньки

Пані Ф. зі стейту Пенсилвенія є пильною читачкою „Свободи" та Жіночої Сторінки. Пише, що находить там багато нового та цікавого. Але не погоджується з цим закидом, який один читач нашого часопису зробив українським матерям у Америці, а я переказала його на Жіночій Сторінці: будьто би наші мами, ці, що приїхали зі Старого Краю, не вміли виховати своїх доньок так, як цього вимагають тутешні умовини.

Думаю, що й наш шан. громадянин, висловлюючи такий різкий осуд, не вважав його своєю опінією про найширший загал наших мамів в Америці. Ні не думала цього я, виразно зазначуючи на початку, поки починала обговорювати цю справу, що „булоб несправедливо вважати цей приклад доказом на це, що ціла ґенерація мамів, які приїхали зі Старого Краю, не вміла виповнити свойого завдання". Та проте — заввага нашої читачки є цінні, цікаві та варті цього, щоб над ними застановитися.

У нашої читачки не лиш охота боронити себе перед цим, що вважає несправедливим. У неї теж велике почуття жіночої солідарности і вона, як пише, довго обговорювала зі своїми та чужими цю справу, щоб провірити, яка в інших думка про взаємини серед наших родин та виповнювання материнських обовязків жінками з українського роду. Найвартніше, що вважаю з її розслідів, це голос норски, яка кільканацять літ ходить коло хорих по українських, айриських, словацьких італійських та інших домах, і на підставі такого досвіду твердить, що мами з українського роду краще за інших виховують дітей та ведуть хатне господарство.

Воно й правда. Наші жінки приїхали сюди по найбільшій части зі села, а про нашу селянку відома громадянська діячка Західної України Іванна Блажкевич, яка працювала виключно між нашим сільським жіноцтвом, ще у 1930 році писала таке: „Про ваґу духового виховання дитини, мало освідомлена наша селянка кермується материнським інстинктом, який є для неї одиноким дороговказом у сповнюванні материнських обовязків. Коли зважити, що доси в нас ніхто не подбав, щоб освідомити селянку як слід про велике завдання матери, ніхто не подав їй педаґоґічних вказівок, треба признати, що цей інстинкт материнський є дуже здоровий і наша зовсім невчена мати-селянка вміло веде своїх дітей дорогою обовязку, виховуючи їх у стремлінні до правди та й краси та зясовуючи собі як слід, що погано, а що добре впливає на умовий розвій дитини".

Нема сумніву, що цього сильного материнського інстинкту, цього вродженого відчуття у жінки, яким природа дає їй знати, що добре для дитини, а що грозить їй загибеллю — наша жінка не стратила, їдучи в світ за море. Але цей материнський інстинкт — це є чистий голос природи, який до мами-людини промовляє так само, як до мами-німої тварини. І відзивається він та наказує мамі тоді, коли вихованню дитини товаришать найбільш природні обставини. Мама, що виховує дітей на селі, в найтіснішім звязку з природою, серед здорових та нескладних обставин правильного хліборобського життя, може на цей інстинкт більш полягати чим міська жінка, яка мусить виховувати дітей у тісному мешканні, без достаточної скількости сонця та воздуху, серед зіпсуття, злочинів та інших небезпек, які грозять дітворі зараз же за порогом родинного дому. Що більше: цивілізація прямо вбиває цей інстинкт матери, бо нищить умовини, серед яких він найкраще розвивається. Львиця-мати, яка у пустині без труду здобуває поживу, щоб прокормити молодих, та слухаючи материнського інстинкту, найде швидко способи, як цьої штуки теж і їх навчити — загине марно разом з дітьми, колиб привела їх на світ у міському парку чи між мурами якогось полишеного міста. Інстинкт не багато навчить її у цих обставинаж.

Тому, де наші жінки, які приїхали зі Старого Краю, стрінули умовини подібні до цих, серед яких передше жили — головно по фармах — їм багато лекше приходило виховувати дітей, як мамам, що мусіли осісти в Ню Йорку, Дітройті, Виннінегу чи деінде у місті. Наша читачка у згаданому листі лише пр., що ні у неї, ні у її доньок не було ніколи фантазій про легкий хліб, безнерервний „гуд тайм" чи наживу та вигоду коштом чоловіка, бо в них від ранку до ночі були повні руки праці біля хати, городу, дробу і т. п. Отже і тут було з нею та її дітьми так, як у нас в краю на сільськім господарстві. Знаємо, як ледачість та неробство інстинктовно вважається на нашому селі найбільшою загрозою для обичаїв молодих людей, і батьки навіть заможні, велять дітям працювати так само тяжко і совісно, як цього вимагають від найманого робітника. І не тільки для майна, але перш за все, щоб у дітей та молоді не було часу на „пустяки". Праця біля ріллі, чи сільського домашнього хазяйства та безперервний звязок з природою, її красою, тайнами та величю — це найбільш здорові та найлекші умовини для цього, щоб ховати дітей, коли до цього родичі ще й свідомі свойого обовязку супроти них та відповідальности. А навіть біднота та недостатки не так швико на такому тлі штовхають людей до нечесних та незаконних вчинків, як воно діється серед людей, що живуть у місті.

Праця у місті не все показується таким здоровим ліком на це, щоб молодій дівчині чи хлопцеви вибити з голови якісь нездорові забаганки та охоронити перед зіпсуттям. Противно: молодь, яка працює та заробляє — хоче за свій гріш мати втіх, яких у місті повно на кожному кроці та інші з них користають. Дівчина, яка кругом себе бачить стільки прибраних, чепурних жінок і сама закоштує приємности змінити часто свій вигляд та звертати на себе увагу інших — легко може прийти до переконання, що це загалом одинока річ, для якої варто працювати. А до цього, коли ще працює от так, аби заробити, без амбіції досягти у праці щось більше як підвишку платні, тай з наміром покинути її при першій хвилі коли трапиться нагода на подружжя — ця праця не була для неї ні життєвою наукою на будуче ні підготівкою до подружжя, ні захороною перед небезпеками, що чигають на міську молодь. Тому мати, яка посилаючи у місті доростаючих дітей до зарібкової праці, вірить, що у цей спосіб забезпечує їх найкраще перед усім лихом і нічого більше не треба їй вже робити, — може дочекатися гіркого розчарування.

А берім основну і найменше складну на позір ділянку виховання дитини — відживлювання. У сільської жінки нема багато заходу біля цього, бо сонце та чистий воздух затре у дитячому організмі ці недостачі, які має він недістаючи пригожої поживи. Ніхто у місті не потрапив би доконати такого чуда, щоб на борщі, капусті та бараболі виховати сильних та здорових дітей. А у скільки наших сільських дітей це був одинокий харч від першого року життя! Жінка у місті знає, що на такій поживі її дитина знидіє, хоч би й цілий день бігала по улиці і мама виганяла дитину на сонце кожного разу, як воно лиш вигляне споміж хмар. А материнський інстикт не багато навчить її з цього, яких вітамін дитині треба, скільки мяса, каші чи рибячого олію, хоч не знати як пильно вона слухувалабся в голос. До цього треба їй знання.

ПІШКОМ.—Пані Еленор Рузвелт, не вживає тепер авта, а вертається з „паради моди для перемоги" пішком.

І саме цивілізація, винищуючи у людей інстинкти — до материнського включно — дає у їх місце щось вартіснішого. Примінює людське знання для нашого вжитку та робить доступним здобутки людського духа найширшому загалови. Це щось цінніше і триваліше, як усі інстинкти разом, і мама, яка знає, що має робити, виховує краще дітей у сегоднішних умовинах чим ця, яка чекає кожного разу, щоб внутрішній голос материнства її провадив та розвязував труднощі. Нинішня жінка мусить цікавитися цим, що каже наука про виховання дітей та молоді, читаючи жіночі маґазини, газети, де люди діляться знанням, досвідом та радами, де признаються до помилок та остерігають інших.

Багато наших дівчат тут у Америці, доньок українських матерей, або самі виросли на фармах, або від родичів перебрали ці здорові засади, які черпає людина з життя серед природи та у праці біля землі. Один американський вчений, знаний зі своїх праць біля збереження цілости родини та подружжя як підстави нашої цивілізації, каже, що вважає великою запорукою будучого щастя молодят, коли хочаб одно з них, бодай через один рік у дитинстві чи молодечім віці, жило на селі, або на фармі. Так великим і довготривалим вважає вплив природи та правильного, спокійного сільського життя на душу та характер людини.

Багато наших молодих людей проживало на фармах. А як не вони самі, то їх батьки виростали, діставали вдачу та характер у тісному звязку зі здоровою українською природою. Серед наших людей тут, у загальному, є добрі родинні засади, а то й ліпші, як у інших переселенців. А коли побільшити їх знанням, що його американська цивілізація зробила доступним для кожного, який його шукає — наші родини мають усі дані виховувати вартісну молодь та добре підготовану до подружих і громадянських обовязків. Зрештою — поважні ряди нашої примірної, привязаної до мови та роду батьків молоді, яку вже тут маємо, є найкращим доказом, що моє твердження не є голословним.

Але є теж і інші випадки. Є занедбання, які подибати можна у кожній громаді, де живуть наші люди. Є мами, що надто вірили у свій материнський інстинкт і зле виховали дітей, є такі, що й на будуче будуть цим грішити, не маючи охоти зацікавитися новими способами виховання, що їх ставлять нові умовини та життя І коли хто звертає на це увагу, то не для цього, щоб оскаржувати загал українських матерей. Хочемо, щоб тут, на вільній землі, якої другої нема сегодня під сонцем, і де ми усі, що з українського роду, маємо кращу нагоду жити та розвиватися, чим мали її на рідній земли під чужими займанщинами — щоб тут кожна одиниця спомежи нас, усе що між нами живе та виростає, було вартісне, взірцеве, досконале.

Клявдія Олесницька.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Місяць А. Ч. Хреста.

В наступнім місяці зачнеться річна кампанія на допомогу Американському Червоному Хрестови. В тому часі будуть вписуватись і американські українці й українки в члени цеї орґанізації. Маючи це на увазі, хочу пригадати, що ми маємо по ріжних містах українські відділи А. Ч. Хреста („Юнитс"). Отже це добра пора, щоб збільшати їх членство. Коли ведемо допомогу А. Ч. Хрестови, то памятаймо, що помагаємо нашим власним дітям чи братам, що є на війні. А теж помагаємо ріжним народам, що є в нещастю, а згодом, як буде більша можливість, то зможемо звідси подбати, щоб при розподілі допомог не був скривджений і поневолений український нарід. Треба також памятати і за те, що треба давати кров, бо це теж служба военним змаганням нашої держави. За ті справи памятає добре Український Відділ А. Ч. Хреста, що міститься під ч. 423 Іст 9 вулиця. Хто хотів би разом з ним працювати, хай зголоситься до домівки відділу.

Тимко Мелещук.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН, ч. 720. Безпомічний.

Втікачі викопали яму в мягкій землі й врочисто зложили в неї тіло пані Далбин.

Це була перша смерть на цьому прекрасному острові. Тарзан боявся, що це не буде остання.

Він оповів їм тепер про жорстоких моряків на другім боці острова. „Скорше чи пізніше вони на нас нападуть!" він сказав.

„І ми не маємо ніякої зброї для власної оборони", сказала Івет. Дивний блеск засвітив в очах Лупина Джеґера.